

BRNO (K. Ú. ČERNOVICE, OKR. BRNO-MĚSTO)
„Široký lis“. Neolit/eneolit. Sídliště. Záchraný výzkum.

Na základě smlouvy o dílo mezi objednatelem CTP Invest, spol. s r. o. byl ve dnech 28.3. – 18.8. 2011 proveden záchraný archeologický výzkum při stavbě „CT-Park Brno, Technické vybavení území, Plochy 2.1A, 2.1B, 2.2A, 2.2B, k. ú. Černovice, ppč. 2828/1, 2828/102, 2968, obec Brno, BPZ Černovická terasa“. Stavba zahrnovala skrývku ornice a hloubení rýh pro výstavbu inženýrských sítí. Lokalita leží nad levobřežní terasou řeky Svitavy na východním okraji Brněnské kotliny. Naleziště je situováno východně od centra města Brna, v prostoru tzv. „Černovické terasy“ v nadmořské výšce cca 241 m. Archeologické situace byly lokalizovány v bezprostřední blízkosti bývalého vojenského a svazarmovského letiště a návrší Švédské šance. Podloží tvořily kvartérní a starší fluviální sedimenty říční terasy (Tuřanská terasa) a písčité a jílovité sedimenty z období mladších třetihor (marinní sedimenty spodního badenu). Nejvýše byla terasa kryta kvartérními sprašemi, na kterých je vyvinuta slabá vrstva černozemě.

Během záchraného archeologického výzkumu v roce 2002, byl při výstavbě průmyslové zóny prozkoumán v blízkosti bývalého hangáru svazarmovského letiště rozsáhlý sídlištní objekt z období kultury zvoncovitých pohárů (ÚAPP Brno, NZ č. j. 69/03), ke kterému přibyl v roce 2007 další při stavbě haly firmy NCZ Projekt Brno (ÚAPP Brno, NZ č. j. 94/09). Z obou objektů byla získána poměrně početná kolekce keramiky z období KZP a artefaktů vyhotovených z místních rohovců (Kos 2008).

V roce 2011 bylo východním až severovýchodním směrem od obou předchozích výzkumů (ZM ČR 1:10 000 list 24-43-01, určeno souřadnicemi 440:210 mm od Z:J s. č.) zachyceno 5 nových archeologických objektů, rámcově zařaditelných do období pravěku. Pravěkému období náležely dle svých zásypů s velkou pravděpodobností ale jen obj. k.500 a 501, u obj. k.501 se v jeho zásypu podařilo nalézt velmi malé zlomky keramiky, jež bylo možné jen rámcově datovat do období eneolitu (obecně zemědělského pravěku). Zbývající objekty neposkytly žádný nálezkový materiál, přičemž charakter zásypů i jejich morfologie naznačovaly, že se mohlo jednat také o přírodní deprese zaplavované periodicky se hromadící dešťovou vodou. Jeden objekt (k.500) mohl snad vzhledem k jeho šachtovitému tvaru vedenému poměrně hluboko do podloží písků bohatých na rohovce

a valouny jiných hornin, představovat prospektorské dílo zbudované pravděpodobně za účelem exploatace suroviny pro výrobu štípané nebo broušené industrie; doklady technologického zpracování však nebyly žádnými nálezy doloženy.

Petr Kos

Literatura

Kos, P. 2008: Brno (k. ú. Černovice, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 49, 296.

Resumé

Brno (Kataster Černovice, Bez. Brno-město). „Široký lis“. Glockenbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

BRUMOVICE (OKR. OPAVA)

Extravilán. KNP. Sídliště. Záchraný výzkum.

V rámci probíhajícího dohledu na stavbě cyklistické trasy č. 55 z Krnova do Velkých Hoštic byly dne 28. 6. 2011, na katastru Brumovic, zjištěny při skrývce ornice archeologické zahloubené objekty. Úsek trasy s nálezy se nachází severně od obce Skrochovice podél silnice č. 57. Na ZM 1:10 000 list 15-32-02 je zkoumaná poloha vyznačena body o souřadnicích 263 : 105, 267 : 90 mm od západní : jižní sekční čáry.

Lokalita se nachází na úpatí „Benišovského kopce“ v nadmořské výšce 284,00–285,47 m. Plocha výzkumu je vzdálena cca 150 m západním směrem od pravého břehu řeky Opavy a podloží zde tvoří glejové nivní půdy a hlinité spraše.

Úsek trasy s nálezy o rozměrech 3,5 x 80 m byl ručně začištěn a na části plochy byly identifikovány zahloubené objekty. Zbylou část plochy překrývala mocná kulturní vrstva. Plocha v tomto prostoru rozdělena do sektorů, ve kterých byla kulturní vrstva odebírána po mechanických vrstvách až na podloží. Na úrovni podloží bylo zachyceno celkem 17 zahloubených objektů. Jednalo se o 3 zásobní jámy, 8 běžných sídlištních jam, 2 hliníky a 4 sloupové jámy. Na základě předběžného rozboru keramického materiálu byly 2 zásobní jámy, 1 hliník a 1 sídlištní jáma datovány do kultury nálevkovitých pohárů. Jedná se pravděpodobně o součást již dříve známého sídliště, které v nedaleké pískovně zkoumali na konci padesátých let J. Pavelčík a J. Král (Pavelčík, Král 1958, 96; Pavelčík 1958, 102–103; Pavelčík 1960, 37–38).

Kromě objektů KNP bylo na lokalitě prozkoumáno 7 objektů z 1. pol. 13. století (viz kapitola Středověk a novověk).

Jindřich Hlas

Literatura

- Král, J., Pavelčík, J. 1958:** Záchranný výzkum v Brumovicích. *Přehled výzkumů 1957*, 96.
- Pavelčík, J. 1958:** Pokračování záchranného výzkumu v pískovně u Brumovic. *Přehled výzkumů 1958*, 102–103.
- Pavelčík, J. 1960:** Další nálezy v pískovně u Brumovic (Krnov). *Přehled výzkumů 1959*, 37–38.

Resumé

Brumovice (Kataster Brumovice, Bez. Opava). Unbauter Teil der Gemeinde. Trichterbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

DALEŠICE (OKR. TŘEBÍČ)

Severní část katastru. Eneolit (?). Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

V září 2010 nalezl pan Josef Ludvík v severní části katastru Dalešic pomocí detektoru kovů drobnou měděnou sekerku. Artefakt je z pole na vrcholu nevýrazného kamenitého návrší, v jehož okolí se nachází pokryvy spraší. Nadmořská výška místa činí přibližně 430 m. Negativní podrobný průzkum okolí naznačuje, že jde pravděpodobně o ojedinělý nález.

Jedná se o kompletní plochou měděnou sekerku s naznačenými lištami (obr. 1), má rozšířené obloukovité asymetrické ostří, tyl rovný zeslabený (v jednom místě mírně poškozený), povrch je hrubý a na větší části nese zelenou patinu, na jedné ploše jsou dva recentní škrábance. Rozměry artefaktu činí: délka 640 mm, šířka ostří 430 mm, šířka tylu 230 mm, max. tloušťka 120 mm. Svých charakterem nejvíce odpovídá typu 128 dle typologie J. Říhovského (Říhovský 1992, Taf. 12).

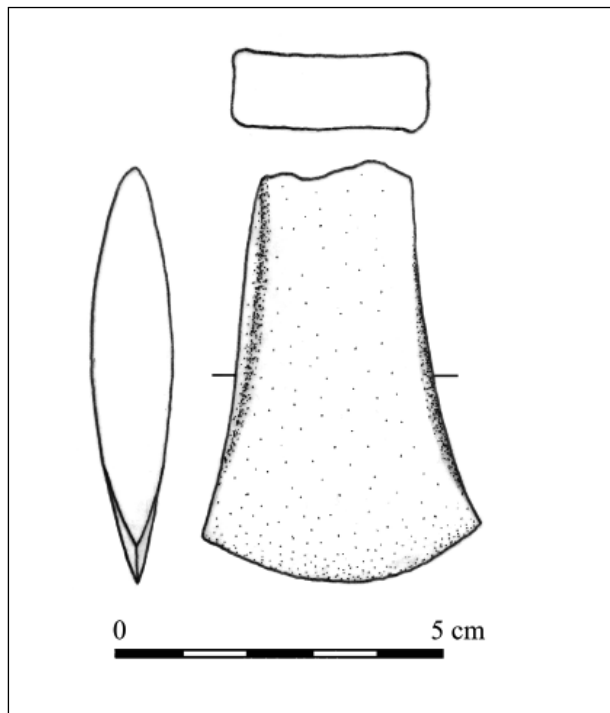
Artefakt je možné zařadit do konce eneolitu (nebo do starší doby bronzové?) a nelze vyloučit jeho možnou souvislost s polykulturním výšinným opevněným sídlištěm „Hradisko“ u Kramolína, od kterého je místo nálezu vzdáleno vzdušnou čarou zhruba 1300 m.

Z Třebíčska je doposud známa měděná sekerka, jenž byla již na počátku 20. století nalezena na poli na „Hradisku“ u Senorad a náleží nejspíše KKK (uložena v Mor. zemském muzeu, inv. č. 51098; srov. např. Koštuřík a kol. 1986: 236) a snad rovněž měděná sekerka s naznačenými lištami z katastru Sokolí, která je bez bližších nálezových okolností a je řazena do starší doby bronzové (uložena v Muzeu Vysočiny Třebíč, inv. č. PA 840; srov. např. Charvát 1935, 12; Koštuřík a kol. 1986, 109, 239; nejnověji Prokeš 2001).

Jitka Vokáčová

Literatura

- Charvát, M. 1935:** Z praehistorie třebíčského kraje. In: *Třebíč, město a okres*. Třebíč, 11–14.
- Koštuřík, P. a kol. 1986:** *Pravěk Třebíčska*. Brno.
- Prokeš, L. 2001:** *Osídlení jihozápadní Moravy ve starší době bronzové*. Rkp. seminární práce. Uloženo: Knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.
- Říhovský, J. 1992:** *Die Äxte, Beile, Meißel und Hämmer in Mähren*, Prähistorische Bronzefunde IX/17. Stuttgart.

Obr. 1. Dalešice. Měděná sekerka.

Fig. 1. Dalešice. Copper axe.

Resumé

A copper axe was found in the cadastral territory of Dalešice. The artifact can be dated probably to the Late Eneolithic period or maybe to the Early Bronze Age.

DRŽOVICE (K. Ú DRŽOVICE NA MORAVĚ, OKR. PROSTĚJOV)

„Díly odvrhoviční“. Eneolit. Sídliště. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Na přelomu měsíců října a listopadu 2011 byl proveden záchranný archeologický výzkum na ploše určené ke stavbě bioplynové elektrárny na pozemku Zemědělského družstva Vrahovice. Místo výzkumu se nachází na odpočinku mezi levobřežní terasou Romže a návrším, které výškově kulminuje 1 km severně od místa výzkumu kótou 273,7 m. Poloha je součástí známé archeologické lokality, označené pomístním názvem „Díly odvrhoviční“.

Obr. 2. Držovice. Pohřeb psa v sídlištním objektu 512 (jordanovská kultura).

Abb. 2. Držovice. Hundbegräbnis in der Siedlungsgrube 512 (Jordanów Kultur).

Sedm desítek prozkoumaných objektů poskytlo doklady o osídlení místa od staršího neolitu (kultura s lineární keramikou) přes eneolit (jordanovská kultura - obr. 2, kultura nálevkovitých pohárů, kultura zvoncovitých pohárů), dobu bronzovou (mohylová a lužická kultura) až do starší doby železné (platěnická kultura). Za zcela mimořádnou záležitost je možné považovat kostrový hrob baalberské fáze kultury nálevkovitých pohárů (obr. 3), který je, pomíneme-li hroby uvedené fáze KNP z vrchu Kosíře, prvním regulérním baalberským hrobem z území Moravy. Antropologický materiál objevený v zásypech mladších objektů dovoluje uvažovat o tom, že zmíněný hrob byl součástí menšího pohřebiště KNP. Není od věci připomenout, že sídlištní objekty ze stejného období byl odkryty NEKR v roce 1998.

Miroslav Šmíd

Obr. 3. Držovice. Hrob baalberské fáze kultury nálevkovitých pohárů.

Abb. 3. Držovice. Skelettgrab der Trichterbecherkultur.

Resumé

Držovice (Kataster Držovice na Moravě, Bez. Prostějov). „Dily odvahoviční“. Jordanów-, Trichterbecher- und Glockenbecherkultur (Siedlung). TRB (Grab). Rettungsgrabung.

DŘEVOHOSTICE (OKR. PŘEROV)

„Dřevohostický les“. Mohylové pohřebiště. KZP. Zjišťovací výzkum.

Na eneolitický mohylník v Dřevohostickém lese se soustřeďují výzkumné aktivity týmu složeného z pracovníků Katedry archeologie FF ZČU v Plzni, Archeologického centra Olomouc a Katedry historie FF UP v Olomouci v rámci projektu ESF OP VK „Partnerství ve výzkumu a prezentaci archeologického kulturního dědictví“ (reg.č. CZ.1.07/2.4.00/17.0056). Jedná se o tříletý výzkum mohylového pohřebiště pomocí nejmodernějších metod a využitím mezioborové spolupráce archeologie, geofyziky, geologie, archeobotaniky, palynologie, pedologie a dalších oborů. Lokalita je vymezena souřadnicemi S-JTSK: (X) 1139110; (Y) 523310.

Cílem projektu je poznání procesu budování a následného využívání mohyl a mohylových pohřebišť v závěru eneolitu. K hlavním otázkám projektu patří, zda pozdněeneolitické mohyly byly budovány jednorázově jako pohřební monumenty jednotlivců nebo zda se jedná o postupně navyšované a rozšiřované konstrukce pro kolektivní pohřbívání rodin či komunit. Kromě toho je cílem výzkumu i poznání využití prostoru mezi mohylami, a to jak k pohřebním účelům, tak dalším rituálním, popřípadě profánním aktivitám.

V první sezóně bylo provedeno zaměření mohylníku a geofyzikální průzkum vybraných polygonů. Především však proběhla sondáž v plášti jedné z porušených mohyl. Zdá se, že mohyla byla budována jednorázově. Před navršením mohylového pláště pravděpodobně nebyl povrch terénu příliš upravován. Svědčí pro to přítomnost půdního typu, který obsahoval celou nádobu. Zajímavé také je, že v nejbližším okolí mohyly se tato vrstva nevyskytuje. To by mohla být indicie proto, že v okolí mohyly byl získáván materiál na stavbu mohylového pláště. K pohřebním účelům byl pravděpodobně využit pouze střed mohyly. Zatím se nepodařilo objevit jakékoliv stopy pohřbů v plášti mohyly. Středová část zkoumané mohyly je ovšem porušena starším výkopem. Dá se předpokládat, že případný centrální pohřeb nebo pohřby byly tímto výkopem porušeny nebo vyzvednuty. I přes toto porušení můžeme konstatovat, že ve středu mohyly byl původně pravděpodobně uložen pohřeb kultury zvoncovitých pohárů. Zlomky zdobeného zvoncovitého poháru, které se ve výplni výkopu našly, pravděpodobně pocházejí z nádoby, která byla součástí pohřební výbavy. Výzkum poskytl i první informace o aktivitách na lokalitě před vybudováním zkoumané mohyly. Atypické střepy a zlomek sekeromlatu v plášti mohyly svědčí o pravěkých aktivitách v okolí mohyly za předpokladu, že se potvrdí těžba materiálu pro budování pláště přímo na pohřebišti. Na

východním okraji mohly byly zachyceny 4 kůlové jámy uspořádané do obdélníku. Jejich souvislost s mohylou nelze zatím jednoznačně prokázat.

Pro nepřítel počasi nebyla sondáž dokončena v plánovaném rozsahu. Pokračování výzkumu je plánováno na sezóny 2012 a 2013.

Petr Křišťuf,
Jaroslav Peška, Ladislav Rytíř

Dřevohostice (Bez. Přerov). „Dřevohostický les“. Hügelgräberfeld. Glockenbecherkultur. Feststellungsforschung.

HODONICE (OKR. ZNOJMO)

„U pískovny“. KZP. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

V červenci a srpnu 2010 proběhl záchranný výzkum při výstavbě nové výrobní haly firmy Vertex. V západní části zkoumané plochy se podařilo odкрыt pohřebiště kultury se zvoncovitými poháry. Jednalo se o tři hroby obehnané kruhovými žlábkami.

První hrob 525/801 měl čtvercovou hrobovou jámu a stupňovitě členěné dno. Z hrobové komory se podařilo identifikovat jen obvodovou výdřevu a jeden rohový kůl. Na stupni byl uložen skelet třináctileté dívky. Pohlaví bylo určeno pouze podle orientace těla. Jako milodary byly přidány části potravy a jeden zdobený pohár s inkrustací. Kruhový žlab byl prostý s rovným dnem a průměrem 7,3 m.

Druhý hrob 528/803 byl co do konstrukce podobný. V hrobové jámě obdélního tvaru byly identifikovány pozůstatky obvodové výdřevy. Na dně hrobu byl uložen žárový pohřeb jedince starého 35–50 let. jako milodar byl přidán jeden zdobený pohár a měděné hraněné šídlo. Kruhový žlab se šikmými stěnami a rovným dnem měl průměr 5,25 m. V jeho zásypu se podařilo identifikovat 35 kůlů.

Třetí hrob 666/809 měl mohutnou hrobovou jámu, která obsahovala mnoho dochovaných konstrukčních prvků. V zásypu se podařilo postupně identifikovat strop hrobové komory, porušený sekundárním zásahem. Dále zde byla přítomna obvodová výdřeva, stupeň s organickou podlahou na níž byl uložen skelet a boční lavice na níž spočívaly milodary.

V hrobové komoře byl uložen muž, starý 35 let. Jeho hrobovou výbavu tvořilo pět zdobených pohárů s inkrustací, zvěrný milodar, plechová vlasová ozdoba s vybiženou výzdobou a čtrnáct plechových svorek (7 elektron, 6 zlato a 1 ryzí stříbro).

Kruhový žlab, jehož průměr dosáhl téměř 11 m, byl tvořen 63 do podlaží zahloubenými sloupovými jámami. Jejich průměr se pohyboval od 30 do 55 cm.

David Humpola

Resumé

Hodonice (Bez. Znojmo). „U pískovny“. Glockenbecherkultur. Gräberfelder. Rettungsgrabung.

IVANČICE (OKR. BRNO-VEKOV)

„Boží hora“ (parcela číslo 590/134 a 590/135). KZP. Sídliště. Záchranný výzkum

Při výstavbě obchodního centra TESCO v poloze „Boží hora“ v západní části intravilánu města (ZM ČR 1:10 000, list 24-34-11, v místě bodu vzdáleného 255:117 mm od Z:J s. č.) byla při úpravě terénu zachycena kulturní vrstva nebo větší hliník, z jehož výplně pochází zlomky keramiky a štípaná industrie (křídlové jádro) z pozdní fáze KZP.

Petr Kos

Resumé

Ivančice (Bez. Brno-venkov). „Boží hora“. Glockenbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

KRNOV (K. Ú. OPAVSKÉ PŘEDMĚSTÍ, OKR. BRUNTÁL)

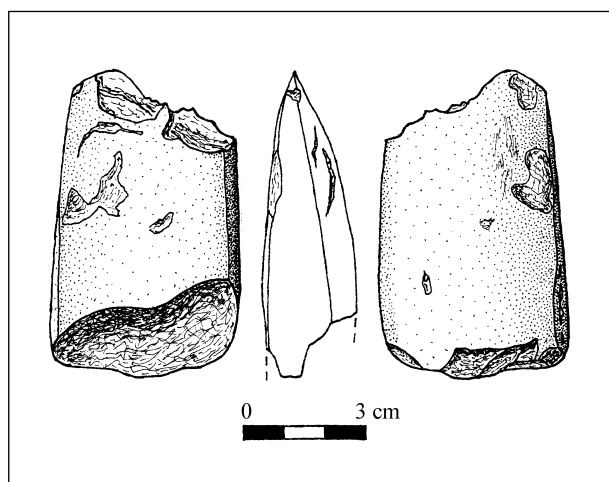
„Schellenburg“. Parc. č. 2758). Eneolit. Ojedinelý nález. Povrchové sběry.

Při povrchovém průzkumu výšinného hradiště kultury lužických popelnicových polí (dále jen KLPP) byl v narušeném terénu na vnější straně opevnění mezi velmi početným nálezovým materiálem z období kultury lužických popelnicových polí nalezen také týlový fragment ploché bikonvexní sekery (drobová břidlice), rámcově datovatelný do eneolitu (obr. 4). Poloha nálezu - viz mapa v kapitole Doba bronzová.

Svatopluk Bríza, Petr Ulahel

Resumé

Krnov (Kataster Opavské předměstí, Bez. Bruntál). „Schellenburg“, „Äneolithikum. Einzelfund. Oberflächen-sammlungen.

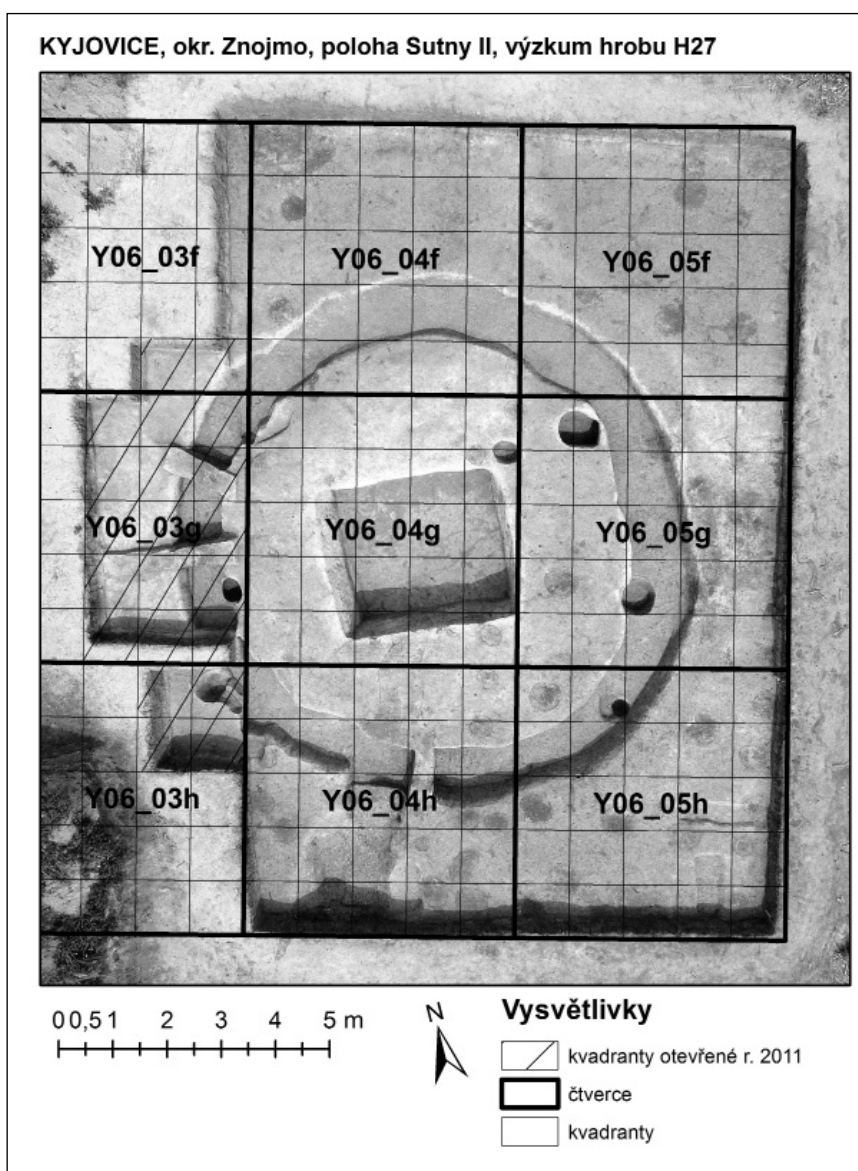

Obr. 4. Krnov. Fragment ploché sekery.

Abb. 4. Krnov. Fragment des flachen Beiles.

Obr. 5. Kyjovice. Hrob H 27. Foto J. Špaček, montáž J. Kolář.

Fig. 5. Kyjovice. Grave H 27. Photo by J. Špaček and layout by J. Kolář.

KYJOVICE (OKR. ZNOJMO)

„Sutny II“. KZP. Hrob. Systematický výzkum.

V roce 2011 provedl Ústav archeologie a muzeologie FF MU další archeologický výzkum na plochách, které byly odkryty již v minulých letech (cf. Kazdová et al., v tisku). V poloze Sutny II v sektoru Y6 se terénní práce zaměřily na konečné definování dna a stěn hrobové komory, v které byl jedinec mužského pohlaví a dále na odkryv zbývající části obvodového žlábků. Tím byl kompletně dokončen terénní výzkum hrobu H 27 kultury se zvoncovitými poháry (obr. 5). Metodika výzkumu a základní popis inventáře byly již v tomto periodiku publikovány (titíž, v tisku). Při proplavování výplně hrobové komory v roce 2011 se našly další dvě silicitové šipky, kterých je nyní z H 27 celkem šest.

Po zkušenosti, kdy bylo ze vzorku zvířecí kosti získáno absolutní datum 6210 ± 40 BP, které souviselo s intruzemi nálezů kultury s lineární keramikou, byl v roce 2011 odeslán do poznaňské laboratoře (Poznaň Radiocarbon Laboratory) další vzorek z reliktu dřeva nalezeného na měděné dýce. Z něho bylo získáno absolutní datum Poz-

44322: Kyj-1: 3940 ± 40 BP (obr. 6), což při směrodatné odchylce 2 sigma činí 4364 ± 83 calBP.

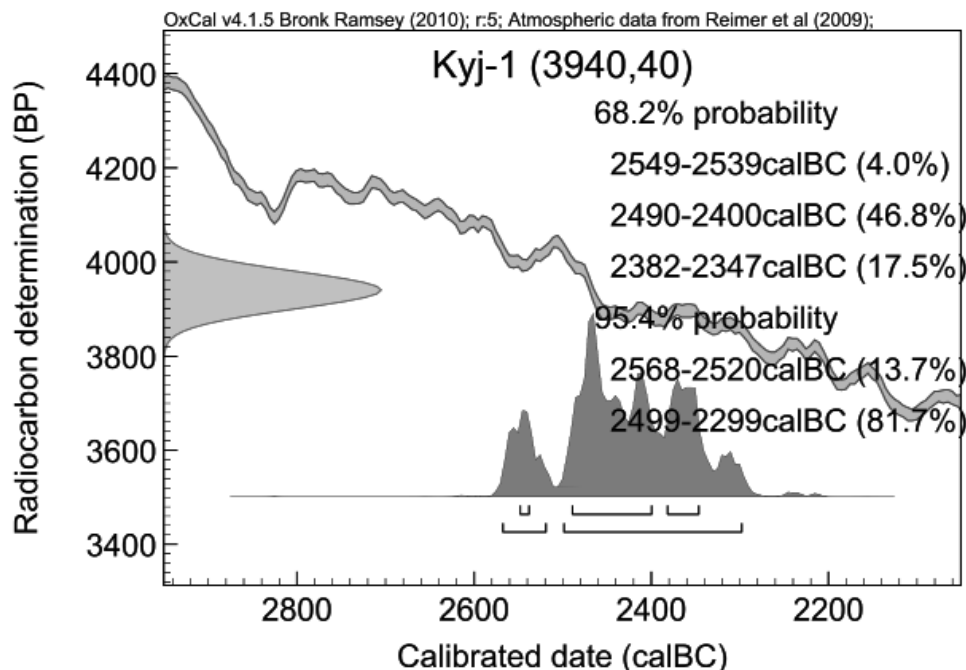
V současnosti probíhají ve specializovaných laboratořích analýzy odebraných vzorků a připravují se publikační výstupy.

Terénní výzkum, analýzy a postupné zpracovávání byly hrazeny z výzkumného záměru MSM 0021622427, grantu GAČR GD 404/09/H020. Některé další náklady byly financovány z Operačního programu – Vzdělávání pro konkurenceschopnost – Vzdělávání v moderních metodách archeologické praxe (reg. číslo CZ.1.07/2.3.00/09.0187).

*Eliška Kazdová, Martin Kuča,
František Trampota, Jan Kolář*

Literatura

Bronk Ramsey, C. , Dee, M. , Lee, S. , Nakagawa, T., Staff, R.A. 2010: Developments in the calibration and modeling of radiocarbon dates. *Radiocarbon* 52, Nr. 2–3, 953–961.

Obr. 6. Kyjovice. Kalibrační křivka. Autor T. Goslar.

Fig. 6. Kyjovice. Calibration curve. Author T. Goslar.

Kazdová, E., Kuča, M., Šabatová, K., Trampota, F., Prokeš, L., Hložek, M., Kolář, J., Petřík, J. v tisku: Kyjovice (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 52.

Reimer, P. J., Bailli, M. G. L., Bard, E., Bayliss, J. W., Beck, A., Blackwell, P. G., Bronk Ramsey, C., Buck, C. E., Burr, G. S., Edwards, G. S., Friedrich, M., Grootes, P. M., Guilderson, T. P., Hajdas, I., Newton, T. J., Hogg, A. G., Hughes, K. A., Kaiser, K. F., Kromer, B., McCormac, F. G., Manning, S. W., Reimer, R. W., Richards, D. A., Southon, J. R., Talamo, S., Turney, C. S. M., van der Plicht, J., Weyhenmeyer, C. E. 2009: INTCAL09 and MARINE09 radiocarbon age calibration curve, 0–50,000 years calBP. *Radiocarbon* 51, Nr. 4, 1111–1150.

Resumé

Systematic excavation of Bell Beaker grave with circular ditch was finished during summer season 2011. The excavation focused on final determination of walls and the bottom of the grave chamber and to excavation and documentation of remaining parts of ditch. 21 quadrants (1x1m) was uncovered in the western part of investigated area. The excavation was methodically same as in previous season. New radiocarbon date has been obtained from sample of wood preserved on the copper dagger (Poz-44322: Kyj-1: 3940 ± 40 BP).

LHÁNICE (OKR. TŘEBÍČ)

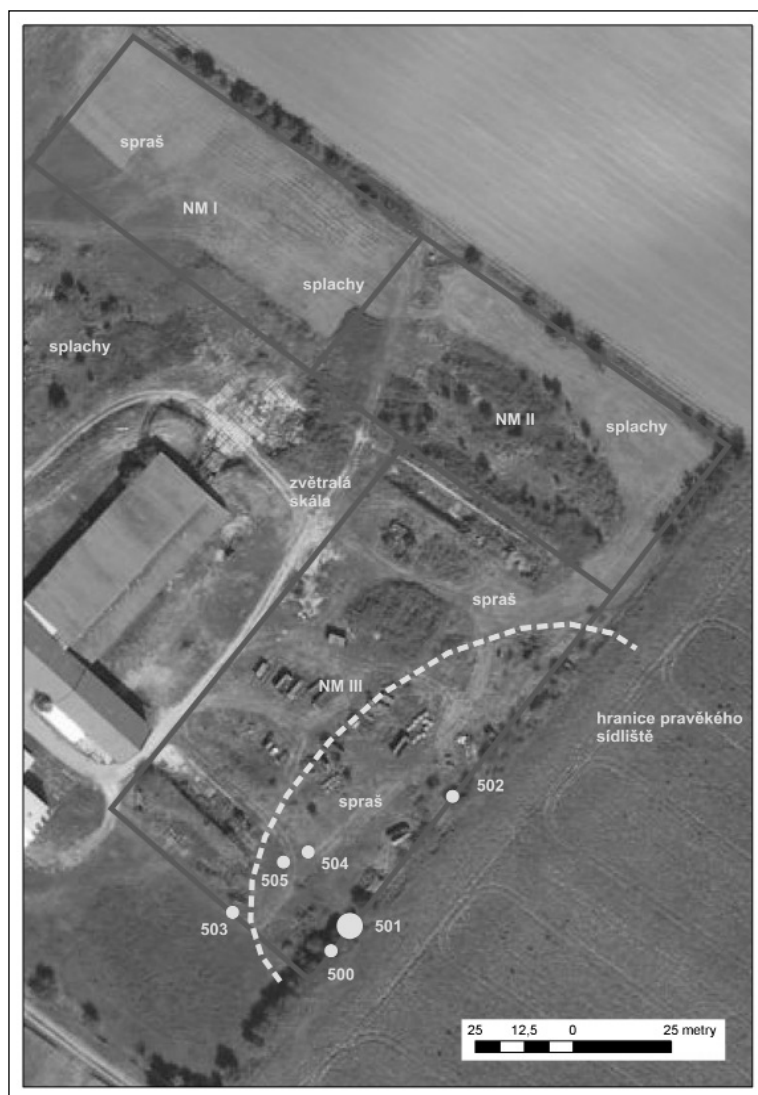
Zemědělské družstvo. MMK II, KZP. Sídliště. Záchranný výzkum. Uloženo: Muzeum Vysočiny Třebíč.

Archeologický výzkum probíhal na podzim roku 2010 kvůli uložení kabelů k panelům fotovoltaické elektrárny zejména na V okraji areálu družstva (obr. 7). Během stavebních prací bylo na profilech dokumentováno 5 mělce zahloubených objektů a výrazně tmavě zbarvená vrstva podorníci – sídlištní vrstva. Mimo nález z kultury s vypíchanou keramikou je z objektu č. 505 několik úlomků keramiky a hrudek mazanice z mladšího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou (Vokáč 2011). V objektu se však jako druhotná (?) příměs zjistily keramické nálezy ze závěru středověku až pokročilého novověku. V případě nálezů kultury s MMK jde o doklad nové, nejspíše sídlištní lokality. Nejvíce předmětů však pochází z kultury se zvoncovitými poháry. Keramické střepy, hrudky mazanice, uhlíky a ojedinělé zvířecí kosti i neopracované kameny byly vyzdvíženy jak ze sídlištní vrstvy, tak i ze zahloubených objektů. Dokladem textilní výroby jsou 2 zlomky přeslenů. Překvapuje však naprosté minimum štípaných i ostatních kamenných artefaktů – pouze 3 ks z rohovce typu Krumlovský les, variety II z celé lokality. Nově objevené sídliště kultury se zvoncovitými poháry s největší pravděpodobností souviselo s birituálním pohřebištem prozkoumaným v 50. letech 20. století pouze 200–300 m SZ odtud (Moucha 2005).

Milan Vokáč

Obr. 7. Lhánice. Půdorys zkoumané plochy a rozsah pravěkého sídliště.

Abb. 7. Lhánice. Grundriss der unterchuchten Fläche und der Umfang der vorgeschichtlichen Siedlung.

Literatura

Moucha, V. 2007: Pohřebiště lidu s kulturou se zvoncovitými poháry ve Lhánicích (okr. Třebíč). *Pravěk Nová řada* 2005/15, 25–58.

Vokáč, M. 2011: Lhánice – areál ZD, fotovoltaická elektrárna. Rkp. nálezové zprávy, č. j. 084/2010. Uloženo: Muzeum Vysočiny Jihlava (Archiv nálezových zpráv).

Resumé

Lhánice (Bez. Třebíč), „Das Landwirtschaftlichen areal“. Lengyelkultur (MBK II), Glockenbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

MOHELNO (OKR. TŘEBÍČ)

„U jezera“. JeK. Výšinné sídliště. Povrchový průzkum.

Katastr obce má v rámci Třebíčska velmi příhodné přírodní podmínky a jsou zde zastoupeny nálezy víceméně ze všech pravěkých období. V říjnu 2011 se P. Knotkovi a V. Šoukalovi podařilo objevit dosud neznámé výšinné sídliště jevišovické kultury. Zatím jediný známý doklad

údajně jevišovického osídlení z katastru obce pochází ze známého polykulturního výšinného sídliště „Hradisko Skřipina“, jež se nachází na skalnaté ostrožně nad řekou Oslavou a je známo již od 80. let 19. století (srov. např. Červinka 1902, 77; Skutil 1947; Košťuřík a kol. 1986 a kol., 90, 216).

Nově zjištěná lokalita je vzdálena přibližně 3 km jz. od kostela v obci a na mapě ZM 1 : 10 000 list 24-33-13 ji lze identifikovat v okolí bodu 183:120 mm od Z:J s. č. Nalézá se na nepříliš nápadné poloze na hřebtu nad levým břehem řeky Jihlavy. Osídlená plošina je ze západu až jihovýchodu chráněna různě příkrými, místy i skalnatými svahy, nejpřístupnější místo je na severovýchodě bez patrné fortifikace. Nadmořská výška sídliště se pohybuje okolo 385 m, převýšení oproti původní hladině Jihlavy činilo zhruba 105 m. Skalnaté podloží, místy vystupující na povrch, je tvořeno granulitem.

Drobná zjišťovací sonda v západním svahu těsně pod plošinou poskytla menší kolekci archeologického materiálu, jenž byl získán z 10–20 cm mocné kulturní vrstvy, na kterou již navazuje geologické podloží. Pochází odsud 44 ks písčitých keramických zlomků, mezi nimiž převažují fragmenty výdutí (z toho 14 ks se slámováním, 4 ks s výzdobou v podobě rýh a 1 ks s jednoduchým oválným

horizontálním výčnělkem), dále soubor obsahuje 4 fragmenty ze spodních částí nádob, 1 ks dna, 2 ks z podhrdlí a 2 okraje. Rovněž se našla drobná hráněná sekerka (45 x 28 x 10 mm), jenž má poškozené ostří a byla vyrobena ze spilitového tufitu nejspíše středočeské provenience. Zajímavým nálezem je ze 3/4 zachovaný spodní kámen zrnětky, jenž byl vyroben z granulitu zřejmě místního původu. Kromě výše uvedených artefaktů byly nalezeny četné kusy mazanice, některé s otisky dřevěných konstrukcí.

Výšinné sídliště „U jezera“ je zřejmě monokulturní a doplňuje síť dosud známých jevišovických sídlišť umístěných nad tokem řeky Jihlavy, zároveň je první spolehlivě potvrzenou jevišovickou lokalitou na katastru Mohelna (srov. např. Pavelek 2010).

Jitka Vokáčová, Petr Knotek, Václava Šoukal

Literatura

- Červinka, I. L. 1902: *Morava za pravěku. Vlastivěda moravská, I. Země a lid*. Brno.
- Košťuřík, P. a kol. 1986: *Pravěk Třebíčska*. Brno.
- Pavelek, V. 2010: *Výšinné eneolitické lokality v povodí řek Jihlavy, Oslavy a Rokytne*. Rkp. diplomové práce. Uloženo: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.
- Skutil, J. 1947: Z nejdávnější minulosti Náměšťska nad Oslavou. *Ročenka Musejního spolku v Ivančicích*, 13–54.

Resumé

Mohelno (Třebíč District). „U jezera“. Jevišovice Culture. Hillfort. A surface survey and a test pit.

MOKRÁ-HORÁKOV (K. Ú. HORÁKOV, OKR. BRNO- -VENKOV)

„V Hlavách“. KNP. Sídliště. Záchranný výzkum.

V roce 2011 zachytila rýha dálkového optického kabelu šlapanické firmy VIVO CONNECTION, spol. s r.o., také archeologické objekty na jižním okraji katastru obce Horákov. V trati „V Hlavách“ (přibližně v okolí bodu GPS : 49°12'9.288" N; 16°44'25.767" E) rýha prošla osamocenou zásobní jámou z období staršího eneolitu. Z výplně objektu byla vyzvednuta torza dvou pohárů a amfory baalberského stupně KNP. Za zmínku stojí uvést zlomek kamenného sekeromlatu, kolekci štípané kamenné industrie zastoupené rohovci typu Stránská skála, dále fragment keramické naběračky a válcovitého předmětu, který se značně podobá hutnické dyzně.

Petr Kos

Resumé

Mokrý-Horákov (Kataster Horákov, Bez. Brno-venkov). „V Hlavách“. Trichterbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

MOSTKOVICE (OKR. PROSTĚJOV)

„U Vrbiček“ (Údolní nádrž Plumlov). Eneolit. Sídliště. Záchranný výzkum.

Výzkumem pozůstatků pravěkého osídlení v poloze „U Vrbiček“ (dnes na dně plumlovské údolní nádrže) na katastru obce Mostkovice, byly získány vůbec první doklady o pravěkém osídlení místa. To bylo na základě našich poznatků využíváno k budování lidských sídel od počátku pátého tisíciletí př. n. l. s přestávkami až do počátku prvního tisíciletí před n. l. K nejstarším patří objekt kultury s lineární keramikou, který lze na základě aplikované výzdoby spojit s fází LnK IIc, tedy s dobou, kdy se na místní keramice uplatňuje železovský výzdobný styl. Pozoruhodná je kontinuita osídlení v průběhu lengyelského období, kterou je možné doložit materiálem od fáze MMK II až po závěr epilengyelu, tedy od mladého neolitu až po časný eneolit. Bohatá kolekce keramiky z objektu 526 přinesla vedle málo frekventovaných tvarů i zlomky dosud neznámých forem. Jde zejména o mísu na dvou destičkovitých nožkách, (obdoba mísy ze Střelic; Podborský a kol. 1993, obr. 81: 11) a ploché obdélníkové dno vaničky (?) se žlábkovanou výzdobou na vnitřní straně.

Miroslav Šmíd

Literatura

- Podborský, V. a kol. 1993: *Pravěké dějiny Moravy. Vlastivěda Moravská. Země a lid. Nová řada, svazek 3*. Brno.

Resumé

Mostkovice (Bez. Prostějov). „U Vrbiček“ (Staubecken Plumlov). Äneolithikum. Siedlung. Rettungsgrabung.

OLOMOUČ (K. Ú. NEMILANY, OKR. OLOMOUČ)

Kožušanská ulice. MMK, KNP (?), KZP. Sídliště. Záchranný výzkum.

Od března do dubna 2011 proběhla 2. etapa výzkumu na rekonstrukci ulice Kožušanská v Olomouci – Nemilanech v délce 140 m. Na sídlišti bylo prozkoumáno v 29 sondách a čtvercích 61 objektů zahloubených v různých úrovních do kulturní vrstvy (mocné 0,4–2 m) s různě datovanými nálezy; viz kapitola Neolit, Doba bronzová, Doba železná, Středověk a novověk. Lokalita leží na východním svahu terasy nad údolní nivou řeky Moravy. Lokalitu s nadmořskou výškou 211–212 m lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 24-22-24, v souřadnicích Z s. č.: J s. č.: 360 mm : 208 mm, 362 mm : 192 mm.

Na rozsáhlém sídlišti datovaném do mladšího stupně MMK bylo zkoumáno 14 objektů a části kulturní vrstvy. Z četných náletů keramiky vynikají bíle malované střepy či drobné zlomky plastik. Četné jsou i nálezy štípané, broušené i kostěné industrie, mohutně působí parohový kopáč. Mezi zvířecími kostmi byly rozpoznány i zlomky lidských kostí a celá dětská lebka, jejíž absolutní datování je ovšem mladší: 3710BC (92,9%) 3630BC (snad ji tak můžeme přiřadit prozatím neidentifikované KNP). V kul-

turní vrstvě bylo zaznamenáno i několik kolkem zdobených zlomků pohárů kultury zvoncovitých pohárů.

Marek Kalábek

Resumé

Olomouc (Kataster Nemilany, Bez. Olomouc). Kožušanská Straže. MBK, TBK (?) und Glockenbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

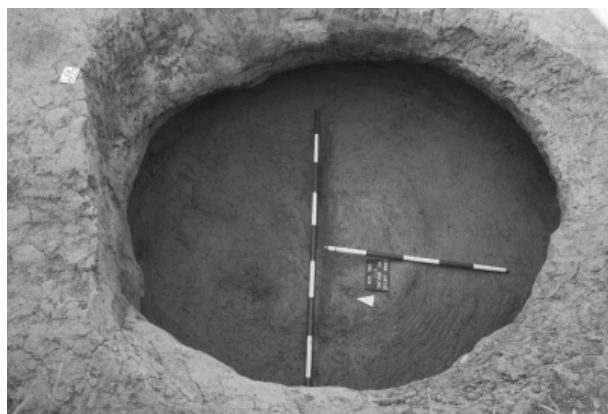
OPAVA (K. Ú. JAKTAŘ, OKR. OPAVA)

Intravilán. MMK (HLS). Sídliště. Záchranný výzkum.

Podnětem pro zahájení záchranného archeologického výzkumu na parcele 2734/6 v Opavě - Jaktarži (č. akce NPÚ 1/11) bylo narušení několika sídlištních jam při hloubení základových pasů pro novostavbu rodinného domu v dubnu 2011. Další objekty byly zkoumány v ploše po skrývce polní cesty k pozemku v souvislosti se zajišťováním (p. č. 2665, 2666, 2667, 2668, 2670, č. akce NPÚ 88/11) a výstavbou dalšího, částečně do svahu zapuštěného rodinného domu na sousední parcele 2734/7. Nově objevené polykulturní sídliště se nachází na mírném jižním svahu nad říčkou Jaktarkou, jejíž koryto lemuje komunikace Jaktarž - Zlatníky. Lze ji identifikovat v mapě MZ 1:10000, list 25-32-13, v souřadnicích 465:27 mm od Z a J sekční čáry v nadmořské výšce cca 273 m n.m. Geologické podloží tvoří sprašová návěť, kterou převrstvuje ornice mocná 0,4 až 0,6 m. Jižní část svahu je narušena do terénu zaříznutou úvozovou cestou.

Celkově bylo prozkoumáno více než 35 zahloubených objektů. Keramický materiál se podařilo vyzvednout z výplní zhruba poloviny z nich, přičemž v několika rozměrných hruškovitých zásobních jamách se vyskytly pouze malé atypické, použitým materiálem eneolitické zlomky. Čtyři sídlištní objekty (dvě zásobní jámy a dva menší hliníky) můžeme na základě nalezené keramiky (fragменты mis na nožce a hrncovitých nádob s typickou plastickou výzdobou) přiřadit kultuře s moravskou malovanou keramikou, resp. její mladší fázi (srovnej Janák 1991, 97-109). Sedm objektů zásobní funkce a tři hliníky datujeme do období kultury lužických popelnicových (viz kap. Doba bronzová). Jeden ze zahloubených útvarů zhruba kosočtverečného půdorysu se zaoblenými rohy a vypálenými stěnami je možno interpretovat jako topeniště, jehož nejbližší analogie shledáváme v przeworské kultuře (Żychliński 2008, 345-388). Datace vyzvednuté keramiky je však z důvodu vysokého stupně deformace žarem obtížná. Řada deseti nedatovatelných sloupových jam byla bohužel nalezená při vnějším východním okraji skryté plochy, a tak nedovoluje zrekonstruovat případné rozměry a charakter nadzemní stavby. Prozatím nelze stanovit ani rozsah a hranice sídliště.

Pavla Skalická

Obr. 8. Opava-Jaktarž. Zásobní jáma.

Abb. 8. Opava-Jaktarž. Vorratsgrube.

Literatura

Janák, V. 1991: Severovýchodní vlivy v Horním Slezsku v časném a starém eneolitu. *Časopis Slezského muzea* B/40, 97-109.

Żychliński, D. 2008: Giecz i Cieśle – osady ludności kultury przeworskiej z okresu wędrówek ludów w Wielkopolsce. In: E. Droberjar, B. Komoróczy, D. Vachútová (eds.): *Barbarská sídliště. Chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů (Archeologie Barbarů 2007)*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 37. Brno, 345-388.

Resumé

Opava (Kataster Jaktarž, Bez. Opava). Bauter Teil der Gemeinde. Lengyelkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

OTICE (K. Ú. RYBNÍČKY, OKR. OPAVA)

„Na pánském“ (parcelsa č. 786/8). HLS. Sídliště. Záchranný archeologický výzkum.

Lokalita je situována na východním okraji obce v trati „Na pánském“ v blízkosti kóty 262 m n. m. Nachází se na levobřeží řeky Moravice cca 1000 m od jejího toku a na pravobřeží Hvozdnice cca 900 m od jejího toku v téměř rovinatém terénu.

Lokalita je známá od roku 2008, kdy na sousedních parcelách č. 760/3, 760/4 a 808 bylo v rámci záchranného výzkumu staveniště průmyslového areálu identifikováno celkem 22 zahloubených objektů lengyelské kultury (Malík 2009, 273). Druhá rozsáhlejší archeologická akce zde proběhla na konci roku 2009 a v jarních měsících roku 2010 v souvislosti s výstavbou skladovací haly a příjezdové komunikace. Při ní bylo zkoumáno cca 50 zahloubených objektů, 178 kúlových jamek a cca 7 pravidelných úzkých lineárních objektů, z nichž některé tvořily půdorysy dvou sloupových chat.

V září roku 2011 proběhl na katastru obce Otice – Rybníčky další záchranný archeologický výzkum vyvo-

laný výstavbou skladovací haly fy. Semix PLUSO s. r. o. Při něm bylo v místě zachyceno pokračování osady lidu hornoslezské lengyelské skupiny. Zkoumáno bylo 55 kůlových jamek, které bohužel netvořily žádný jednoznačně prokazatelný půdorys a 23 zahloubených objektů. Jednalo se o monokulturní lokalitu datovanou na podkladě rozboru keramického materiálu do IV. fáze hornoslezské lengyelské skupiny.

Jiří Juchelka

Literatura

Malík, P. 2009: Otice (okr. Opava). *Přehled výzkumů* 50, 273.

Resumé

Otice (Kataster Rybníčky, Bez. Opava). „Na panském“. Oberschlesischen Gruppe der Lengyel-Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

PODOLÍ (OKR. BRNO-VENKOV)

„Čtvrté“. KŠK. Kostrový hrob. Záchranný výzkum.

V roce 2011 proběhla plánovaná liniová akce mezi obcemi Podolí a Mokrou-Horákovem. Katastry obou obcí prořaly rýhy dálkového optického kabelu šlapanické firmy VIVO CONNECTION, spol. s r. o., které potvrdily archeologická naleziště hned v několika polních tratích.

Pozdnímu eneolitu náležel kostrový pohřeb z období kultury se šňůrovou keramikou (obr. 9), uložený v kvadratické jámě, který prořala rýha v trati „Čtvrté“ poblíž drobného remízku mezi areálem bývalého JZD a novou domovní zástavbou na sv. okraji obce (přibližně GPS: 49°11'40.93"S, 16°44'0.49"E). Výbavu pohřbeného tvořila retušovaná čepel a měděné šídlo, v keramických přídavech byla zastoupena amfora a mísa.

Petr Kos

Obr. 9. Podolí. Kostrový hrob kultury se šňůrovou keramikou.

Abb. 9. Podolí. Skelettgrab der Schnurkeramik.

Resumé

Podolí (Bez. Brno-venkov). „Čtvrté“. Schnurkeramik. Skelettgrab. Rettungsgrabung.

POPŮVKY (OKR. BRNO-VENKOV)

„Panské nivy“ (parcela č. 681/22, 681/1, 681/17). Neolit/eneolit. Sídliště. Záchranný výzkum.

Na základě smlouvy o dílo mezi objednatelem HUTIRA – BRNO, s.r.o. a Ústavem archeologické památkové péče v Brně v.v.i. byl ve dnech 3.5. – 30.9. 2011 proveden záchranný archeologický výzkum v extravilánu obce Popůvky (ZM ČR 1:10 000, list 24-34-03, kolem bodu 115:240 mm od Z.J s. č.). Trať se rozkládá na poli jižně od silnice č. 602 Brno – Rosice, mezi benzínovou stanicí Shell a areálem firmy MOTIP DUPLI, kde v minulosti proběhla celá řada záchranných akcí (Bálek 1997; Přichystal 2002; Vitula 1997–1998).

Výzkum doložil na skrývané ploše celkem 17 archeologických objektů. Do pravěkého období (obecně zemědělský pravěk) lze zařadit jednu větší a čtyři jámy kůlové. Jejich dataci lze spojit pravděpodobně s obdobím neolitu nebo eneolitu, což by mohlo být v souladu s poznatky učiněnými na sousedních plochách. Během snímání ornice nebyly na zkoumané ploše zjištěny ani nejmenší náznaky kulturní vrstvy, která by mohla naznačovat dlouhodobější osídlení.

Petr Kos

Literatura

Bálek, M. 1998: *Popůvky 1997, Skladový areál MOTIP, č. akce 80/97.* Nálezová zpráva ÚAPP Brno, č. j. 28/98.

Přichystal, M. 2002: *Popůvky „Pod Šípem“, č. akce 131/02.* Nálezová zpráva ÚAPP Brno, č. j. 37/03.

Vitula, P. 1999: *Popůvky 1994. Přehled výzkumů* 40 (1997–1998), 199.

Resumé

Popůvky (Bez. Brno-venkov). „Panské nivy“. Neolithikum/Äneolithikum. Siedlung. Rettungsgrabung.

PRUSINOVICE (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Dolní odomče“. MMK. Kulturní vrstva. Záchranný výzkum.

Výzkum vyvolaný opravou produktovodu na trase Klobouky - Loukov zachytil po obou březích potoka Kozrálka na katastru obce Prusinovice pozůstatky pravěkého osídlení (viz kapitoly Doba bronzová a Doba železná). Jednalo se o výkopy pro vady, v nichž byly zachyceny kulturní vrstvy a zahloubené objekty. Zkoumané výkopy pro vady (sondy) byly položeny východně od obce, asi 100 m JV od nároží zemědělského družstva na úpatí svahu trati Dolní odomče. Dokumentovány byly vady – sondy S1 (9×4m), S2 (13×3,4m) a S4 (7,6×5m). Sonda S3 byla vyhloubena za účelem ověření datování

objektu č. 2 (viz kapitola Doba bronzová). Rozsah dokumentace a vzorkování archeologických situací na řezech výkopů pro vady (sond) negativně ovlivnila vysoká hladina spodní vody, zejména v sondách 2–4. Sonda 2 byla pro dokumentaci přístupná pouze několik hodin po vyčerpání spodní vody (cca 1 m pod současným terénem), jejíž hloubka ve výkopu dosahovala 2,2 m. Maximální vzdálenost mezi sondami 1 a 2 činila 60 m, což zároveň určuje zjištěný rozsah kulturní vrstvy.

Nejstarší komponentou byly keramické nálezy MMK, dobře reprezentované hrncovitou nádobou (předběžně stupeň IIb) na bázi vrstvy 103 v západním rohu sondy S1, vyskytující se ovšem i v ostatních sondách.

Miroslav Daňhel

Resumé

Prusinovice (Bez. Kroměříž). „Dolní odomče“. MBK (IIb). Kulturschicht. Rettungsgrabung.

PŘEROV (K. Ú. ŽERAVICE, OKR. PŘEROV)

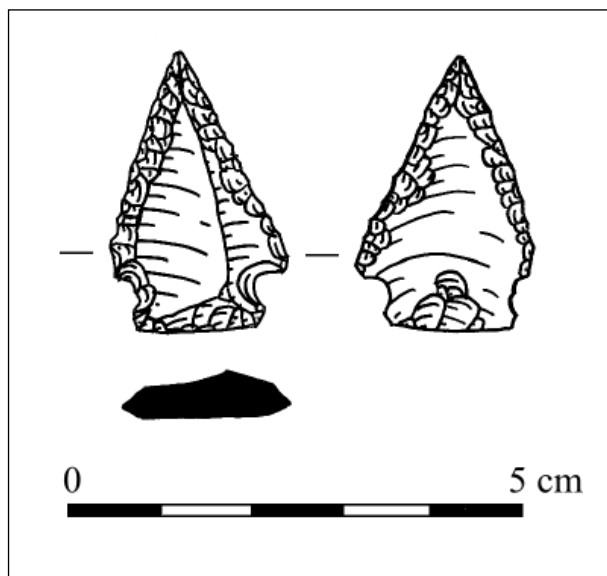
„Nad trávníky“. Eneolit. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum.

V roce 2009 byla prostřednictvím povrchové prospekce prováděné v souvislosti se snahou lokalizovat dosud neznámé doklady staroneolitického osídlení v povodí říčky Olešnice uvnitř Čekyňské pahorkatiny objevena dosud neznámá lokalita na vrcholu táhlého plochého hřbetu v trati „Nad Trávníky“ na katastru obce Žeravice u Přerova. Z této polohy jsou v současné době známy doklady osídlení kultury s lineární keramikou, kterou reprezentují nálezy zlomků keramiky a štípané kamenné industrie (Drechsler, Lapáček 2010, 8). Koncentrace je výrazná zejména v okolí kóty 279 m.n.m. Ze stejné polohy pochází také soubor zlomků keramiky, které lze rámcově datovat do období eneolitu. Ojedinělý nález představuje šípka s řapem a dvěma vruby, jež byla zhotovena na ústěpu a nebyla plošně retušována (Obr. 10). Šípka byla vyhotovena ze silicitu krakovsko-čenstochovské jury. Z typologického hlediska se silicitová šípka blíží k okruhu nálezů typu Štramberg-Krnov. Určení kulturní příslušnosti je vzhledem k povrchovému charakteru nálezu problematická. Artefakt lze nejspíše datovat do období staršího eneolitu. Souřadnice místa nálezu jsou 49° 29' 18.63"N, 17° 24' 31.57"E (WGS 84). V případě lokality se jedná o mimořádně exponovanou polohu, ze které se dnes naskýtá dobrý výhled směrem severozápadním do údolí říčky Olešnice.

Zdeněk Schenk

Literatura

Drechsler, A. 2010: Počátky osídlení katastru Žeravic. In: A. Drechsler, J. Lapáček: *Žeravice 1160-2010*. Přerov, 6–11.

Obr. 10. Přerov-Žeravice. Silicitová šípka typu Štramberg-Krnov. Kreslil. D. Figel'.

Fig. 10. Přerov-Žeravice. Štramberg-Krnov type arrowhead. Drawing by D. Figel'.

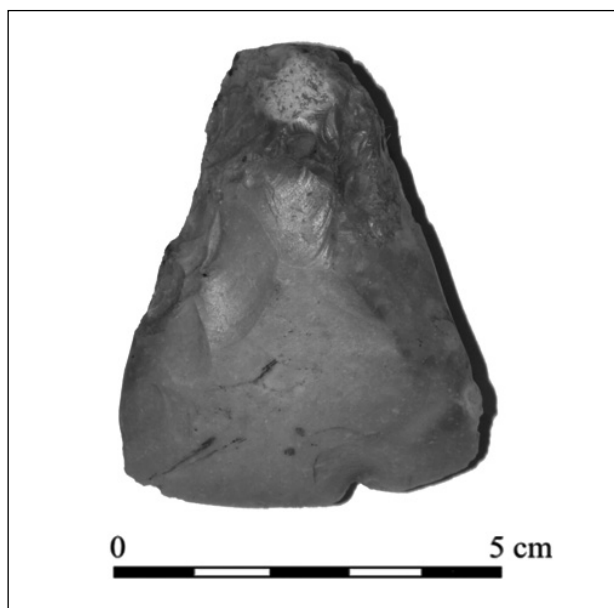
Resumé

A small collection of artifacts was collected during surface survey in the field „Nad Trávníky“, near the elevation marker of 279 m in the cadastral territory of Žeravice village. The arrowhead is made of Krakow-Czenstochova Jurassic type chert.

PŘESTAVLKY (OKR. PŘEROV)

„Opálky“. KŠK. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum.

Dne 22. 10. 2011 byla prostřednictvím povrchové prospekce prováděné v prostoru známé mladopaleolitické stanice (Klíma 1978) v trati „Opálky“ nalezena silicitová sekera. Lokalita se nachází na táhlém návrší při západní hranici Přestavlkého lesa. Geografické souřadnice místa nálezu činí 49° 23' 66.7"N, 17° 28' 9.55"E (WGS 84). Nadmořská výška nálezové polohy se pohybovala okolo 306 m. Sekera má v nárysu lichoběžníkovitou profilaci. Délka artefaktu je 59 mm, šířka u ostří 46 mm, u týlu 15 mm, maximální síla činí 20 mm. Nápadná je šířka týlu a ostří, které jsou v poměru zhruba 1:3. Na obou bočních hranách nástroje jsou patrné stopy po hrubém štípaní. S finální úpravou souvisí oboustranně vyleštěný břit sekery. Mírně obloukovité ostří nese stopy částečného poškození (obr. 10). Sekera byla vyrobena ze silicitu glacigenních sedimentů. Vzhledem k světle šedému, místy hnědému zabarvení suroviny a hojnému počtu reliktů fosilií se jedná o typ silicitu dánského (třetihorního) stáří (Přichystal 2009, 48). Kulturně lze tento nález nejspíše spojit s kulturou šňůrové keramiky a to i přesto, že má sekera z Přestavlků oproti známým moravským exemplářům nezvyklý poměr šířky týlu k ostří. Stejně tak

Obr. 11. Přestavlky. Silicitová sekera.

Fig. 11. Přestavlky. Silicite axe.

je tomu například u silicitové sekery z Hluku, která je ovšem spojována s kulturou nálevkovitých pohárů (Šebela, Přichystal 2007, 160–161, Tab. 1:1). V souvislosti s přestavlkým exemplářem je na místě připomenout artefakty pozdně eneolitického stáří nalezené v minulosti na lokalitě „Opálky“. Jde především o sekeromlat slezského typu kultury se šňůrovou keramikou vyrobený ze středozrnného amfibolitu, který byl nalezen v pol. 90. let 20. století přibližně ve stejné poloze jako silicitová sekera (Drechsler 2002a, 19; 2002b, 185–186). V roce 2006 byl severně od místa nálezů pro změnu zaznamenán výskyt zlomků keramiky kultury zvoncovitých pohárů (Schenk 2007, 368), s kterým může souviset i starší nález silicitové plošně retušované šipky (Klíma 1978, 13).

Je velmi pravděpodobné, že výskyt ojedinělých artefaktů pozdně eneolitických kultur naznačuje možnou existenci mohylníku v prostoru trati „Opálky“. Případné stopy v terénu však byly zemědělskou činností v minulosti zcela zahlazeny.

Z katastru obce Přestavlky jsou dále známy 2 sekeromlaty z trati „Perklusy“ a jeden kus z polohy „Díly“ (Drechsler 2002a, 18). Nejblíže mohylové pohřebiště kultury se šňůrovou keramikou, odkud pochází nálezy silicitových seker, se nachází v lese Dubina v poloze „Kozí hřbet“ na sousedním katastru obce Stará Ves (Šebela 1999, 146).

Príspevek vznikl za podpory projektu „Moravsko-slezská škola archeologických doktorandských studií II“ GAČR 404-09-H020.

Zdeněk Schenk,
Martina Sedláčková

Literatura

- Drechsler, A. 2002a:** Počátky osídlení katastru Přestavlky. In: *Přestavlky. Historie a současnost*. Přestavlky, 14–32.
- Drechsler, A. 2002b:** Přestavlky (okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 43, 185–186.
- Klíma, B. 1978:** Paleolitická stanice u Přestavlky, okr. Přerov. *Archeologické rozhledy* 30, 5–13.
- Přichystal, A. 2009:** *Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy*. Brno.
- Přichystal, A., Šebela, L., Dufka, K. 2007:** Unikátní nález silicitové sekery z Hluku. *Slovácko* XLIX, 159–162.
- Schenk, Z. 2007:** Přestavlky (k. ú. Přestavlky, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 48, 368.
- Šebela, L. 1999:** *The Corded Ware Culture in Moravia and Adjacent Part of Silesia (Catalogue)*. Fontes Archaeologiae Moravicae, Tomus XXIII. Brno.

Resumé

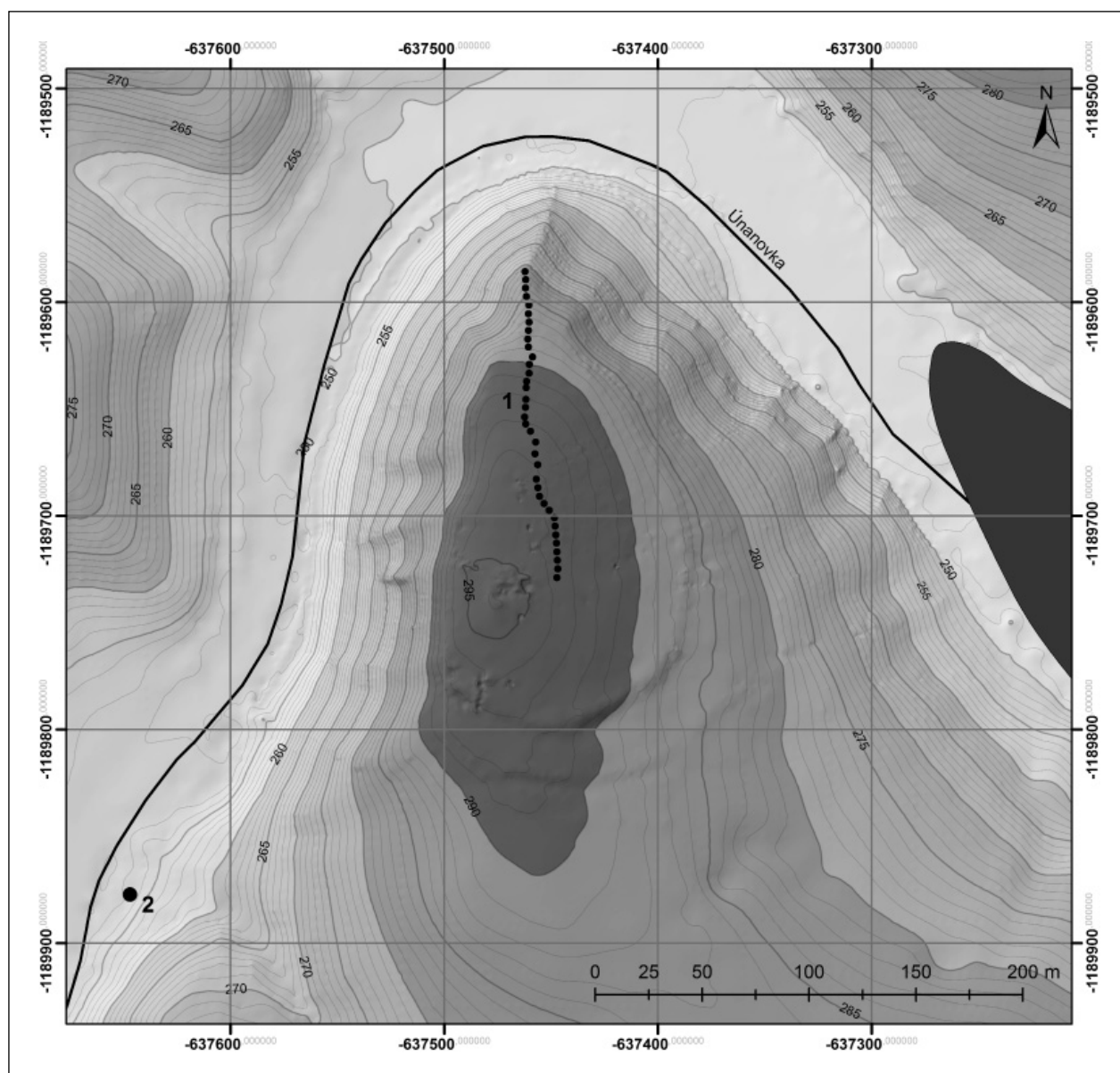
On the 22nd October 2011 was found an isolated Eneolithic artifact – the silicite (flint) axe during a surface survey on famous paleolithic site in the field of „Opálky“ in cadastral territory of Přestavlky. Axe in plane view has trapezoid shape (Fig. 11). The artifact is made of erratic silicite. Significant artefact we can date to the Corded Ware Culture.

SUCHOHRDLÝ (OKR. ZNOJMO)

„Starý Zámek“. Mladší stupeň MMK. Bolerázský stupeň KKK. Hradisko. Půdní vzorkování. Uložení vzorků: ÚAM FF MU, Brno.

V listopadu roku 2011 proběhlo půdní vzorkování na již dříve zkoumaném hradisku se stopami osídlení v eneolitu, době bronzové a halštatské, které je známo pod jménem „Starý Zámek“ u Suchohrdel (obr. 12). Během zjišťovacího výzkumu v přechodích letech (Šabatová 2008; 2009; 2010) byla sledována výrazná kulturní vrstva v centru hradiska, kumulace smíšené kulturní vrstvy u paty hradby a degradovaný snos materiálu pod opevněním. Objekty zahloubené do podloží byly výjimečné. Deprese s materiálem z pozdního halštatu byla zahloubena již do smíšené kulturní vrstvy pod lesní hrabankou. Většina získaného keramického materiálu nesla znaky terciárního odpadu (vysoká fragmentarizace, následné přemístění). Cílem nedestruktivního výzkumu je vymapování průběhu kulturního souvrství a jeho charakteristik v prostoru hradiska i jeho předpolí. Výsledky analýz odebraných vzorků budou použity pro rekonstrukci vzniku a vývoje lokality, a pro výzkum post-depozičních procesů, které ovlivnily její dnešní stav.

Na základě výsledků předchozích výzkumných sezón jsme se rozhodli systematicky ověřovat v podobě transektu celou opevněnou plochu pomocí půdní tyče. Všechny vrty byly zaměřeny totální stanicí, profily fotograficky zdokumentovány a geoarcheologicky popsány, z každého horizontu byly odebrány vzorky pro další analýzy.

Obr. 12. Suchohrdly – Starý Zámek. Zkoumané hradisko s vyznačením polohy transektu pedologických sond (1) a geologické sondy (2); souřadnice v systému S-JTSK Krovak East North.

Fig. 12. Suchohrdly – Starý Zámek. Surveyed hillfort with the transect of pedological sonds (1) and geological trench below the site (2); coordinate system S-JTSK Krovak East North.

Ve stejném termínu (s pokračováním v lednu roku 2012) byla také na okraji nivy Únanovky v prostoru ústí bočního údolí na západní straně ostrožny ručně vykopána geologická sonda. Zjištěný profil měl celkovou hloubku 2 m, dále se vzorkovalo pouze půdní tyčí (do hloubky 3 m). Na základě zachycených sedimentů a morfologie terénu se zdá, že by se mohlo jednat souvrství splachů pocházejících z prostoru předhradí hradiska. Celý profil byl fotograficky a kresebně zdokumentován a ovzorkován pro geochemické a palynologické rozborů. Důležitým zjištěním byla relativně mocná homogenní vrstva sedimentů (65 a 130 cm od povrchu), v jejíž horní části (65–100 cm) byla zachycena nápadná koncentrace artefaktů a ekofaktů (ostrohranné kameny, zlomky mazanice, keramiky, schránky měkkýšů).

Vyhodnocení získaných dat a vzorků by mělo pomoci prostorově a kvantitativně charakterizovat erozní procesy, se kterými souvisí rovněž morfologické, pedologické a vegetační změny na lokalitě a v jejím okolí. Archeologický průzkum by měl být i základem pro další studium vegetace a geobotanických indikátorů ve spolupráci s Botanickým ústavem AV ČR.

Vzorkování a přesné zaměření lokality bylo provedeno za pomoci studentů Ústavu archeologie a muzeologie FF MU a ve spolupráci s Ústavem geologických věd PřF MU.

*Klára Šabatová, Jan Petřík, Jan Kolář,
Richard Bíško, Vojtěch Nosek*

Literatura

Šabatová, K. 2008: Suchohrdly (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 49, 303, 323–324, 335.

Šabatová, K. 2009: Suchohrdly (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 50, 278.

Šabatová, K. 2010: Suchohrdly (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 51, 338–339, 361.

Resumé

Hillfort site at Starý Zámek near Suchohrdly is well-known from previous seasons of small-scale excavation and surveys. New survey, focused on detection of geochemical and geological factors, caused by past human activities was carried out during November 2011. The goal was to detect the extent of cultural layer. Below the site a geological trench was dugged in the meadow area of Únanovka creek; the whole profile was palynologically and geochemically sampled.

TĚŠANY (OKR. BRNO-VEŇKOV)

„Nouzka“. KŠK. Hrob. Záchranný výzkum. Muzeum Brněnska.

Během výzkumu vyvolaného budováním přístupové komunikace k průzkumnému vrtu Bošovice 103 (firma MND Production a.s.) byl kromě sídlištních objektů ze starší doby bronzové odkryt i kostrový hrob KŠK. Hrob se nacházel v trase současné polní cesty na vrcholu výrazné vyvýšeniny (kóta 241,8 m). Nepravidelně čtvercová hrobová jáma s oblými rohy (195 x 210 cm) dosahovala maximální hloubky 22 cm. Byla silně porušena erozí a existencí cesty, která procházela přímo nad hrobem. Díky tomu se ze skeletu a hrobové výbavy (keramika) zachovalo pouze torzo. Na vrcholu vyvýšeniny byla navíc minimální vrstva ornice.

Plocha výzkumu se na ZM ČR 1: 10 000 list 24-43-17 nachází v bodě 441 mm od Z s.č. a 87 mm od J s.č.

Blanka Mikulková

Resumé

Těšany (Bez. Brno-venkov). „Nouzka“. Schnurkeramik. Grab. Rettungsgrabung.

TLUMAČOV (OKR. ZLÍN)

Extravilán. Eneolit. Sídliště. Záchranný výzkum. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně

V trase nově budované polní cesty na katastru Tlumačova byl v listopadu 2011 porušen jeden zahlobený objekt. Během následného výzkumu jsme zjistili, že se jedná o menší eneolitickou sídlištní jámu, která obsahovala cca 40 zlomků keramiky. Sběrem byl z okolí jámy získán keramický materiál i z neolitu a doby hradištní. Lokalita se nachází poblíž železniční trati Hulín – Otrokovice v rovinatém terénu jen mírně skloněném k východu v nadmořské výšce 190 m. Plocha výzkumu je na ZM

ČR 1: 10 000 list 25-31-18 vymezena bodem: 326 mm od Z s.č.; 118 mm od J s.č.

Blanka Mikulková

Resumé

Tlumačov (Bez. Zlín). Äneolithikum. Siedlung. Rettungsgrabung.

TOPOLNÁ (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

Intravilán obce. KZP. Pohřebiště (?). Záchranný výzkum.

Při náhodné prohlídce výkopu pro vodovod poblíž kostela v Topolné (místo nálezů lze lokalizovat na ZM ČR 1:10 000 25-33-14 v okolí bodu 71/310 od Z/J s.č.) byla z profilu získána téměř celá keramická mísa (obr. 13), kterou lze datovat do eneolitické kultury zvoncovitých pohárů (cca 2300 – 2000 př. n. l.). Nález může dokládat přítomnost pohřebiště této kultury v nejbližším okolí. Vzhledem k tomu, že se mísa dochovala téměř celá, je totiž velmi pravděpodobné, že se jedná o hrobový nález. Při vyzvedávání mísy nebyly v profilu zachyceny žádné další nálezy související s pohřebním ritem (lidské kosti, další hrobová výbava), je ale možné, že se podařilo narušit okrajovou část hrobové jámy, jejíž zbytek se nachází pod severozápadním profilem výkopu.

Ivan Čižmář

Obr. 13. Topolná. Mísa kultury zvoncovitých pohárů.

Abb. 13. Topolná. Schlüssel der Glockenbecherkultur.

Resumé

Topolná (Bez. Uherské Hradiště). Glockenbecherkultur. Gräberfeld (?). Rettungsgrabung.

UNIČOV (OKR. OLOMOUČ)

„Mezi silnicemi“. Jordanovská kultura. Sídliště. Záchranný výzkum.

Během záchranného výzkumu při stavbě cyklostezky Uničov-Medlov (blíže viz kapitolu Středověk) byla na okraji vrcholové partie mírného návrší v trati Mezi silnicemi objevena jedna zásobní jáma eneolitického stáří. Jednalo se o objekt trapézovitého řezu o průměru 2 m a hloubce 1,1 m, který obsahoval keramiku jordanovské kultury. Toto osídlení je z lokality známo již z dřívějších výzkumů (Schirmeisen 1943).

Miroslav Daňhel,
Marek Kalábek

Literatura

Schirmeisen, K. 1943: 15 Jahre Vorgeschichtsforschung in Mahr.-Neustädter Gebiet, *Zeitschrift des Mährischen Landesmuseums* 3, 90–150.

Resumé

Uničov (Bez. Olomouc). „Mezi silnicemi“. Jordanów Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

ÚVALNO (OKR. BRUNTÁL)

Extravilán (parcela číslo 2415/49, 2415/40 a 2415/103). HLS. Záchranný výzkum.

Lokalita se nachází severně obce a vlevo silnice č. 57 vedoucí do Krnova, ve středních partiích výrazné terénní terasy, která klesá od vrchu Strážáň (395 m n. m.) severovýchodně ke korytu řeky Opavy.

Lokalita je soustavně sledována od roku 1999, kdy byla v místech uskutečněna výstavba prvního skladu fa Den Braven Czech and Slovak a. s. Při záchranné akci vyvolané touto stavební činností byly zachyceny čtyři zahloubené objekty. Další archeologická akce proběhla na podzim roku 2002 a na jaře 2003, kdy bylo zachyceno cca 30 objektů polykulturního sídliště HLS a KNP. Třetí výzkum se v místech uskutečnil v roce 2006, kdy byly zkoumány dva objekty a dvě kúlové jamky (dle Krasnokutská 2007, 370–371). Koncem roku 2010 a pak především v jarních a letních měsících roku 2011 proběhl v místě rozsáhlý archeologický výzkum v souvislosti s výstavbou haly fy Den Braven Czech and Slovak a. s., který potvrdil, že se zde nachází pozůstatek po pravěké osadě datované do IV. fáze hornoslezské lengyelské skupiny.

Jiří Juchelka

Literatura

Krasnokutská, T. 2007: Úvalno (okr. Bruntál). *Přehled výzkumů* 48, 370–371.

Resumé

Úvalno (Bez. Bruntál). Unbauter Teil der Gemeinde. Oberschlesischen Gruppe der Lengyel-Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

VELKÉ HOŠTICE (OKR. OPAVA)

„Pod flaky“. MMK (HLS). Sídliště. Záchranný výzkum.

V měsíci listopadu roku 2011 bylo na katastru obce Velké Hoštice v trati „Pod flaky“ zjištěno zahájení skrývky ornice, které nebylo oznámeno Archeologickému ústavu Akademie věd ČR, Brno, v. v. i. dle § 22 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. Terénní úpravy souvisely dle dalších jednání s vyrovnáním plochy pro cvičné odpaliště nedalekého golfového hřiště, při jehož rozšiřování v roce 2010 (č. akce NPÚ 113/09, trať „Na Papežovém“) bylo prozkoumáno sídliště datované do nejstarší fáze hornoslezské lengyelské skupiny MMK (dále HLS I; Hlas 2011). Práce pokračovaly i přes upozornění investora, že se jedná o území s archeologickými nálezy. Následný archeologický dohled potvrdil, že také tato trať byla v pravěku intenzivně osídlena, avšak velká část území byla již zničena nepřiměřenou skrývkou.

I přes značnou míru narušení - v severní části skrývka dosahovala až 50 cm pod povrch geologického podloží - bylo ve dnech 22. 11. – 13. 12. 2011 na ploše 300 m² (S-JTSK souřadnice 490385.01 1088908.15; 490350.38 1088919.4; 490410.69 1088988.07; 490375.77 1089001.92) prozkoumáno na 80 zahloubených objektů. Více než polovinu z nich představovaly báze sloupových jam, jejichž struktury by mohly ukazovat na přítomnost obytných staveb, bohužel vzhledem k torzovitosti nemůžeme jejich původní počet ani půdorysy rekonstruovat. Zajímavá je také kolekce deseti dochovaných sloupových jam v pravidelné vzdálenosti obklopujících nevelký hliník v jižní části lokality. V severní části se naproti tomu koncentrovaly sídlištní jámy o rozměrech přesahujících 1,5 m a osm obilních sil hruškovitého průřezu s rovným dnem. Z 25 objektů byl vyzvednut keramický materiál umožňující jejich zařazení do kontextu osídlení kultury s moravskou malovanou keramikou, a to v jejím mladším stupni. Při základním porovnání charakteristických rysů můžeme vyloučit souvislost s nedalekým sídlištěm v trati „Na Papežovém“; složka keramiky s vypíchanou výzdobou ani jiné znaky keramiky HLS I shledány nebyly, naproti tomu mnohé znaky napovídají dataci do ml. fáze HLS III příp. IV (Janák 1991, 97–109; Janák 1998, 105–127; Janák 2001, 325–351). Komplexnější zpracování a přesné datační zařazení jednotlivých objektů bude předmětem dalšího rozboru.

V severní části zkoumané plochy byl nalezen skrývkou téměř zničený kostrový hrob, v jehož výbavě se nacházely dvě mísy na nožce, spodek hrnce s dovnitř vloženým pohárkem, menší hrncovitá nádoba, sekerka s mírně asymetrickým ostřím a dva kusy štípané industrie (čepel a jádro). Hrobová jáma o rozměrech 150 x 100 cm nepravidelně oválného tvaru byla orientována delší osou

Obr. 14. Velké Hoštice. Lengyel-
ský kostrový hrob.

Abb. 14. *Velké Hoštice. Körper-
grab der Lengyel Kultur.*

ve směru SZ-JV, tedy shodně, jako pravděpodobně starší hrob z Velkých Hoštic v trati „Za Humny“ r. 1983 (hrob č. 2, Janák 2001). Pravděpodobně vlivem nepříznivých půdních podmínek se nedochovaly žádné kosterní pozůstatky a umístění hrobové výbavy po obvodu jámy v tomto ohledu spolehlivé informace neposkytuje. Výsledky vzorků odebraných pro zjištění přítomnosti fosfátů v půdě by mohly eventuálně vypovědět jak o přítomnosti a poloze těla, tak o existenci případného masitého milodaru.

Pavla Skalická

Literatura

- Hlas, J. 2011:** *Velké Hoštice - Silesia – relax a Golf resort Kravaře*. Nálezová zpráva Národního památkového ústavu ÚOP v Ostravě, č. akce 113/09.
- Janák, V. 1991:** Severovýchodní vlivy v Horním Slezsku v časném a starém eneolitu. *Časopis Slezského muzea* B/40, 97–109.

Janák, V. 1998: Lengyelská keramika z Kotouče u Štramberka a počátky eneolitu v oderské části Moravské brány, *Pravěk Nová řada* 7/1997, s. 105–127.

Janák, V. 2001: *Hroby hornoslezské lengyelské skupiny z Velkých Hoštic a komplex skupin se smíšenou keramickou náplní (Příspěvek k poznání postlineárního osídlení severní části střední Evropy)*. *Pravěk – Supplementum* 8, 325–351.

Resumé

Velké Hoštice (Bez. Opava). „Pod flaky“. Lengyelkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.